

FrØ-bladet

Fridtjof Øvrebø – FrØ

Årgang 11 – nr. 3 – 2012 – lagsorgan for

Husk: 21. nov.: Medlemsmøte om idrettslagene på Torvastad og Avaldsnes 'Fotball i krig og fred'
Sted: Torvastad Idrettshus kl. 19.00.

28. nov.: Styremøte kl 18–19 og åpent lagskontor fra kl 19

12. des.: Førjuls møte kl 19 på Torvastad kulturhus, med graut og saltkvev. Program

Torvastads A-lag som slo Åkra IL 3-1 på Åkra 24.08.47.
Foran fra venstre: Henning Lillesund, Arne Midtun og Olav Magne Bø.
Bak fra venstre: Peder Tvedt, Torleif Storesund, Øistein Sletten, Magnus Nilsen, Paul Storesund, Andor Sletten, Torolv Sæbø og Oddvar Husby.

Avaldsnes idrettslag ble stiftet sommeren 1937 og Torvastad Idrettslag offisielt 8 somre senere. Foreningsliv og tysk okkupasjonshverdag var ikke forenlig, så løkkefotball preget aktiviteten i de 5 krigsårene.

Nord-Karmøy Historielag har utfordret gamle gutter fra begge klubbene til å fortelle om starten og hvordan det var i den spede begynnelse. Var det organiserte treninger, hvordan var treningsforholdene, garderobes, og ikke minst fotballschoene, eller støvlene som det

”Ved starten i 1932 var det klubbene Vard, Djerv 1919, Haugesund Ballklubb, Sauda, Etne, Skudenes og Kopervik vi spilte mot. Noen år senere kom Åkra, Avaldsnes, Torvastad og Haugar med i fotballen. Klubber som Ferkingstad, Vedavågen, Karten, Kolnes, Stegaberget, Sveio og Skjold har kommet til i de senere årene.”

... skrev Sportsklubben Nord, 50 år, i 1982

heter når spillere pensjoneres seg, altså 'legger ... fotføyen på hylla.'

Hvordan var selve ballen, og hvem var motstandere. Hva var førsteprioritet, fotball eller størjefiske. Hvilken spillestil satset man på.

Lagbildene vi har funnet i jubileumsbøker og slikt, er ikke av beste kvalitet. Originalene er uendelig mye bedre, så hvis noen av leserne eier eller på annen måte kan frem-skaffe til låns for moderne kopiering, hadde det vært utmerket.

Er det noen som kjenner at det rykker ivrig i godfoten nå, så vær velkommen til mimrekveld. Om du vil bidra med en historie på annet vis eller få den på trykk på nettsiden vår www.n-kh.no så fritt fram. Som vi ser i ruten til venstre, var Nord igang, antakeligvis på Hestmyr??

Hva har man å fortelle fra Torvastads fastlands-side, og lenger sør eller øst fra Avaldsnes sin fastlandsdel. Deler av jubileumsskriftene kan bli gode og fine artikler, med bilder.

Foran f.v.: Knut Johan Knutsen, Leo Austevik sen., Øystein Skeisvoll, Østen Østensen, Malvin Knutsen.
Bak f.v.: William Pedersen, Oswald Engedal, Wilfred Jansen, Rolf Jansen, Gunnvald Førland, Bjørn Nilsen.

ANNONSE

Fotball- og idrettskveld på Torvastad idrettshuset. På programmet står bl.a. mimring og historiefortelling ved to 2-mannslag fra Avaldsnes og Torvastad, med reservebenk.

Onsdag 21. november kl. 19.00 inviterer Historielaget til *fotballfest*

Det er god parkeringsplass ved Torvastad idrettshus på Håland, ved Torvastad idrettssenter.

Fotball i krig og fred

Hva er vel ikke kjekkere enn å være tilhører når drøsen går ivrig om den gang "gubbane va' guttar"

Har du hørt om banen i Visnes og om Visnes fotballklubb? Var overganger noe man opplevde den gang også? Og noen minnes en telttur sommeren 1945.

Ja, hvordan klarte fotballen og foreningslivet seg under krigen? I starten av drev Torvastad turn og idrett på Ungdomshuset, fotball på Paddå, men også i Salhus der «Stegg» holdt til. Og «Fjell» sitt lag, hva var det?

Hva med utstyret? – Hjemmesydd ball av kalveskinn, var god, den, til den ble våt.

Lesten var med på kamp, mye flikking og spikring på fotballSTØVLENE. Etter kamp var det helst blodige føtter.

Rasjoneringen som startet i krigen og fortsatte i mange år, resulterte bl.a. i at det ene draktsettet måtte brukes av flere lag når det var kamphelg. Det var så som så med treningstøy

og STØVLER, og ja, de var ikke akkurat fotballSKO. Og hvordan kunne det ha seg at det var en viss forskjell på leggbeskytterne til centerhalf og back? Får vi noen gang svar?

Lagoppstillingen og posisjonene på banen ble valgt ut fra hver enkelts fysikk og egnethet. Og taktikk, hva la men i det begrepet den gang?

Man hadde på sett og vis rivaliserende 'gardslag' i Nord-Karmøy-bygdene. I Torvastad måtte de samle seg i ett lag, TIL, for det ble krevd av kretsen. TIL ble kretsmester i 1952.

Man lånte bane i Visnes, og skrubbsår man pådro seg der ble det svull i. Garderobefasilitetene som andre lag klagde på: – vaskestamp, vaskefat – kretsen rettferdiggjorde forholdene ved at det tross alt var dugnad og synlig fremgang for hvert år.

Arbeidet for det daglige brød var merkbart og synlig i lagoppstillingen til ulike tider i sesongen. STØRJEFISKE og HIMAVERNET var også

Visnes fotballklubb
Foran f.v.: Elias Våge, Ernst Kalstø, Henrik Knutsen
Bak f.v.: Øystein Nilsen, Bjarne Kalstø, Bjarne Veldø, Birger Kalstø, Johan Johannessen, John Olsen, Peder Mathiesen, Wilfred Jansen.

'lagspill'. En gang var det brisling i Ålfjorden som tok tid, den 'blei ikkje rein sjølv om 'an sto i steng aldri så lenge.'

Reiste til kamp med (fiske)skøyter, sjeldnere med rutebåten ... –Då måtte me ein gong betala for alle, det va lite passasjerar, skodda, så kaptein-en kom nok te å kunna tella det rette antallet passasjerar denne gongen, advarte mannskapet. –Men t' NM-kvalik, då va det gratis reis.

Spillerne selv var bane-mestere. De måtte slå graset, merka opp med sagmø. Bare ein trening i vekå – det va GØY, fra april t september – va møkje gangsperra.

–Ein gong me trente i

garderoben før me sko ut på banen å spilla, va med aldeles UTSLETNE før dommaren blåste igang kampen!

Avisene skreiv om at då TIL slo Vard: de «vant på innsatsen» !! (Klart det ...)

Fra ein utlodning i 1946 får me veta at det kom inn kr 70,70 – Om noe kunne betales tilsvarte det 3 dagers arbeid for laget.

Spillegleden og entusiasmen var stor i de dager. Reaksjonen etter krigen og den nye tiden med fred førte til et sterkt samhold i laget. Om en klamp endte med tap: -Ja, ja, guttar, det gjekk ikkje så bra i dag....

Fredsmarsjen i det frie Norge gikk også i Torvastad og Avaldsnes.

Skråblikk

Synsing, kunnskap og omtanke

Synsing svekkes av kunnskap. Mer kunnskap krever tolking. Tolking er en kvalifisert variant av synsing.

Mye kunnskap, etterrettelig og etterprøvbar som naturvitenskapen, gir oss grunnlag for velfunderte meninger og gode argumenter.

Historiefaget er et tolkingsfag. Skriftlige kilder, og billedmateriale er slikt som vi velvillig dukker ned i. Vi har kanskje en overordnet tanke med oss i starten, i perspektivet *fortid, nåtid og fremtids-lenken*. Men den tanken forsvinner kanskje.

Dersom historikerne skal få større makt og innflytelse i samfunnsutviklingen, må de arbeide mer som naturvitenskapen gjør. Faget har en nytteverdi, men den skal ikke måles bare i hard valuta.

Da gir vi samfunnsutviklingen et puff i retning mot et bedre samfunn, for alle – der **RØ** baktanken viker for omtanken.

Kildebruk

Historielagets digitale arkiv over lokalhistorien i ord og bilder er mer og mer brukt av skoleelever og andre som søker kunnskap og stoff. Derfor bør vi legge oss på et såpass høyt nivå at vi kan være kilde til forskningsarbeid, og at vi dermed så langt vi evner følger Utdanningsdirektoratets ord fra 2007: 'Riktig kildebruk er et signal til leseren om at du bygger på kunnskap andre har kommet fram til, og at du er til å stole på i faglig sammenheng.'

Studentens vurderer:

Hvor kommer informasjon fra?
Verdien av informasjonskildene.
Fire forhold må vurderes:

- Troverdighet
- Objektivitet
- Nøyaktighet
- Egnethet

Åndsverkloven beskytter kildeteksten – opphavsretten

Det er lov å skrive av fra bøker, artikler etc. eller bruke "klipp og lim" fra elektroniske ressurser (e-bøker, elektroniske artikler, Internett etc.) når du oppgir hvor du har hentet informasjonen fra dvs. refererer til kilden.

I et studium kan eleven møte følgende krav:

Kildehenvisninger

Å oppgi kilder består av tre deler:
- Kildehenvisning i teksten (fullstendig kilde finnes i litteraturliste)
- Sitater i teksten (fullstendig kilde finnes i litteraturliste)
- Litteraturliste (plassert i slutten av oppgaven i alfabetisk rekkefølge)
Litteraturlisten skal inneholde alle kilder som er brukt i arbeidet med oppgaven også de som det ikke er

[Hjelp studenten til å unngå plagiering](#)

Kildehenvisninger - regler

Kildehenvisning i teksten: settes i parentes (Forfatters etternavn publikasjonens utgivelsesår: sidetall)
Eksempel: (Nørgaard 2011: s 59)
Alternativt kan det brukes fotnoter

Sitater i teksten: under 40 ord eller under 4-6 tekstlinjer
(Sitat er en ordrett gjengivelse av det en annen forfatter har skrevet)

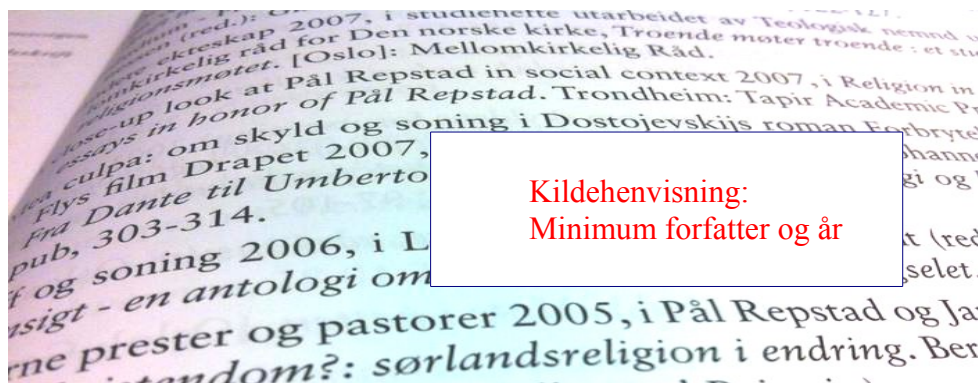
Settes i anførselstegn i den løpende teksten
Eksempel: "Også vi mener at en vid oppfatning av didaktikk er nødvendig. Ensidig fokusering på innholdet eller målene vil lett medføre at andre forhold i undervisningen blir undervurdert og kanskje oversett" (Hiim og Hippe 1998: s 232)

(se s. 1 i bladet her)

Litteraturliste:

Bøker:
Etternavn, Initial. (År) Tittel på boka. Sted. Forlag.
Eksempel: Haslund, I.K. (2006) Ungdomsspråk. Bergen. Fagbokforlaget.

Artikkel fra tidsskrift:
Etternavn, Initial. (År) Tittel på artikkel. Tittel på tidsskrift, nr. og årgang, sidetall.
Eksempel: Singh, S.(2007) Det geniale fjøls. Levende Historie, 5, s 52–55.

Artikkel i leksikon:
Etternavn, Initial. (år) Tittel på artikkel. Navn på leksikon. Sted. Utgiver.

Eksempel: Berg, O.T. (2005) Norge - stat og styresett. Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon. Oslo. Kunnskapsforlaget.

Artikkel i avis:
Etternavn, Initial. (År) Tittel på artikkel. Navn på avis, dato, sidetall.
Eksempel: Ringen, S. (2004) La ikke Erna Solberg rasere det lokale folkestyre. Aftenposten, 25. mars s.10.

Kildehenvisninger webside:

Forfatter/redaktør, Initial. (År) Tittel. Url. (Hentet fra Internett dag, måned, år).
Eksempel: Fugelsnes, E. (2004) Oppvarmet støv kan gi økte helseplager
<http://www.forskning.no/Artikler/2004/mars/1079517069.32>. [Hentet fra Internett 18.juni 2008].

Kilder må oppgis også når du omskriver eller tar med bare litt av teksten.

Allmennkunnskap skal dog ikke belegges med kilder, naturlig nok.

Referere til kilder

Illustrasjon: Kilde:

http://www.uia.no/no/media/portaler/bibliotek/bilder/portal_b/kildebruk
[Hentet fra Internett 12.11.2012]

Tur & Møte:

Onsdag er vår vanlige tur- og møtedag

- 21. nov.: Medlemsmøte om bl.a. idrettslagene på Torvastad og Avaldsnes 'Fotball i krig og fred'
Sted: Torvastad Idrettshus kl. 19.00.
- 28. nov.: Styremøte kl 18–19 og åpent lagskontor fra kl 19
(Vi startet med skanning av bilder på åpent lagskontor 14. november.
Skanner for kopiering av dokumenter, lysbilder og papirbilder er på plass.)
- 12. des.: Førjuls møte kl 19 på Torvastad kulturhus, med graut og saltkvess. Program

2013:

- Styremøte/åpent lagskontor onsdag 30. januar.
- Åpent lagskontor onsdag 13. februar.
- Årsmøte onsdag 20. februar kl 19
- Styremøte/konstituering og åpent lagskontor onsdag 27. februar.
- Åpent lagskontor onsdag 13. mars.
- Styremøte/åpent lagskontor onsdag 10. april.

Følg med på nettsiden vår under
Agenda og Tur og møte. Eller på
åpen [facebook-side](#)

FrØ er signaturen til [lokalhistoriker](#) Fridtjof Øvrebø, 1871–1927.
Etterlysningsspalten **'KIM & KOR'** står til din disposisjon

N-KH-kontingenten er kr 180,-

Husk å betale **innen årsmøtet i februar**

Da er du også [RHE-medlem](#) og får 4 # av Sydvesten

Styret for 2012: Leder Evy Vikingstad, kasserer Rolf-Arne Osnes, sekretær John Karsten Vedø, styremedlemmer Inger M. Einarsen, Lillian de Rezende, Einar Blikra – *Varmedlemmer*
Jostein Hagen, Kjell Ole Pedersen, Roald Østensjø

Fra artikkelsamlingen [Gard & bygd](#)

[Mineslipp på land i Salhus | Norheim](#) - (Referanse: 148_7_402)

Under krigen ble en mine sluppet på land ved Teppefabrikken. Det gjorde et sterkt inntrykk på en 5-åring (f. 1939). Artikkelen ble lagt til 27.10.2012

[Da Karmsundet ble minelagt for siste gang |](#)

[BLH Torvastad](#) - (Referanse: 920_7_405)

Den 22.02.1945 befant hangarskipene "HMS Puncher" og "HMS Premiere" seg i Nordsjøen for "Operation Groundsheet". Om formiddagen lettet 9 "Fairy Barracuda Mk.III" (fra 821 Squadron) og 8 "Grumman F4F Wildcats" fra "HMS Puncher" og det samme antall Wildcats fra "HMS Premier". Operation Groundsheet var i gang.

Artikkelen ble lagt til 24.10.2012

[Fly som styrta og landa | BLH Torvastad](#) - (Referanse: 920_7_403)

To tyske fly landa ufrivillig på isen på Haugavågen og på eit jorde på Ner-Haugo. Men mest dramatisk var det då eit engelsk fly med tri mann styrta i ein låve på Bø.

Artikkelen ble lagt til 21.10.2012

[Minner fra en gammel referatbok | Visnes](#) - (Referanse: 79_7_601)

En santalmisjonsforening ble startet i Visnes i 1944. Virksomheten i foreningen er beskrevet i en referatbok.

Artikkelen ble lagt til 15.10.2012

[Minelegging og flystyrt i 1945 | BLH Torvastad](#) - (Ref.: 920_7_404)

Den 22. februar 1945 ble to engelske mineleggingsfly skutt ned under tokt over Karmsundet. Et fly ble skutt ned og styrtet i sundet, litt sør for Salhus. Et annet styrtet i en låve på garden Bø, vest for Salhus.

Artikkelen ble lagt til 10.10.2012

[Brødrene Jahnsen utvandret fra Vikingstad](#) (Ref: 130_7_501)

John og Ivar Jahnsen var sønner av Jahn Johnson Grønningen. Jahn var fisker og bodde på Vikingstad. John og Ivar hadde ulike mødre, og det var over 20 års aldersforskjell. De utvandret begge til Amerika, men med 20 års mellomrom.

Artikkelen ble lagt til 24.09.2012

Nettversjonen av FrØ-bladet, A4, kan oppdateres for skrivefeil. Har klikkbare lenker – BILDENE TÅLER normalt å FORSTØRRES – **Leserne/medlemmene oppfordres til å bidra flittig til stoffutvalget!!**

www.rogaland-historie.no kontaktes på: histori@online.no – 51 89 56 36
Åpent: (juni–august; man.–fre. 9–15) september–mai; onsdag 11–19, ellers 9–15

KONTINGENTEN kr 180,- for 2012 betales til konto 3290 52 44581